

Олег Рибачок,

аспірант, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

МУЛЬТИКУЛЬТУРНІ ЦИФРОВІ РЕСУРСИ США, КАНАДИ ТА АВСТРАЛІЇ

Стаття присвячена діяльності провідних бібліотек США, Канади й Австралії в напрямі створення інтегрованих цифрових мультикультурних ресурсів. Розкриваються особливості проєктів, специфіка складу цифрових колекцій і джерел: книги, архівні документи, рукописи, карти, аудіо- і відеоматеріали тощо.

Ключові слова: мультинаціональна цифрова бібліотека, цифрові колекції, мультикультурні ресурси.

Актуальність питання полягає в тому, що досвід різних країн у розв'язанні проблеми збереженості й доступу до багатонаціональних джерел культурної спадщини є цінним як для бібліотекознавства, архівознавства та музеєзнавства, культурології, так і в практичній площині, зокрема в прийнятті стратегії розвитку ресурсів культурної спадщини України й засад їх створення та у включенні у світовий контекст культурного простору. Розуміння мультикультуралізму як адаптації індивіда до спільного державного середовища, але із збереженням культурних особливостей є важливим фактором інтеграції сучасного українського поліетнічного суспільства й може істотно посприяти формуванню спільної української політичної свідомості. Одним з таких шляхів є створення національного цифрового ресурсу культурної спадщини й новітнього культурного продукту. На такі підходи спрямована прийнята Кабінетом Міністрів України на початку 2016 р. Довгострокова стратегія розвитку культури України – стратегія реформ, де головними напрямками було визначено модернізацію і вдосконалення інструментів державної підтримки розвитку культури, впровадження інновацій та креативних індустрій, забезпечення доступності до культурних надбань і культурних ресурсів, відкритість культурної системи до сучасних світових процесів, створення умов для ефективної взаємодії культур різних народів (розпорядження КМУ від 1 лютого 2016 р. № 119-р).

Головною метою статті є розкриття досвіду таких складних за етнічною основою країн, як США, Канада й Австралія, де населення репрезентоване як корінним населенням, культура якого опинилася в певній стагнації, так і багатоаспектним іммігрантським компонентом з різних рас та народів. Це визначило виникнення ідеї мультикультуралізму, яка, згідно із задумами її ідеологів, передбачала зняття певних конфліктів культур і відкриття певних перспектив для створення нового культурного середовища.

Одним з таких заходів стало збереження матеріальної та нематеріальної культурної спадщини, що стало можливим за рахунок сучасних інформаційних технологій.

Дослідження проводилися за допомогою загальнонаукових методів аналізу й синтезу джерельного матеріалу із залученням спеціальних, зокрема історико-культурологічного, інформаційно-аналітичного, комунікаційного, методів.

Новизна статті визначається відсутністю спеціальних досліджень зі сформульованої теми, яка в такому аспекті висвітлюється вперше, хоча окремі питання формування ресурсів розглядалися в статтях українських дослідників. Деякі напрями формування мультикультурних електронних ресурсів Канади й Австралії висвітлено П. Стояном [1], США – В. Левченко [2], загальний огляд цифрових бібліотек – А. Кочетковою [3]. Ці науковці розглядали питання розвитку інформаційних і цифрових ресурсів у цих країнах у цілому, згадували про політику мультикультуралізму, але спеціальної уваги задекларованій нами тематиці не приділялося. Специфічний комплекс питань, пов'язаних з формуванням інтегрованих цифрових бібліотечних ресурсів у аспекті реалізації концепції мультикультуралізму, розглядається в цій публікації вперше.

Сутність ідеї мультикультуралізму можна визначити формулою: єдність при різноманітності. Ідеться про спроби гармонійної взаємодії носіїв різних культур у рамках єдиного політико-територіального співтовариства – нації-держави. Водночас, попри не завжди вдачі результати такої політики, усі ті держави, які формулювали гуманістичні принципи розвитку, і створені ними міжнародні організації в галузі культури, освіти й науки (наприклад, ЮНЕСКО, МРА та ІФЛА) дійшли висновку про необхідність піклування держави про багатонаціональну культуру, її збереженість і розвиток. Проводилися масштабні заходи щодо

збирання, обліку й організації вільного доступу до культурної спадщини народів шляхом створення інформаційних баз даних і цифрового ресурсу, що зберігається в бібліотеках, архівах, музеях.

Мультикультуралізм як культурологічна, соціологічна та політологічна проблема вивчався багатьма дослідниками, які акцентували на необхідності приділення спеціальної уваги до етнонаціонального питання розвитку держави. В Україні, де ця тематика є також актуальною, стратегія в галузі культури обов'язково має враховувати досвід інших мультикультурних країн. Цьому питанню присвячені праці Л. Хрящевської [4], А. Колодій [5] та ін.

Так, А. Колодій сформулювала висновок про необхідність уникнення в мультикультурних країнах загрози розколу, наголошуючи, що «етнічну політику, засновану на принципі мультикультуралізму, потрібно врівноважити іншими заходами, спрямованими на досягнення національної консолідації, такими як творення єдиного освітнього, інформаційного й культурного простору» [5].

Мультикультуралізм як доктрина етнонаціональної політики був офіційно проголошений в Австралії, Канаді та США як країнах з емігрантською складовою мультикультуралізму ще в 1970-х роках. Саме спроба більш успішно інтегрувати представників етнічних меншин у суспільство, уникаючи примусової асиміляції, і зумовила розробку концепції мультикультурного суспільства, що має забезпечити рівноправне існування різних культур та рівну участь носіїв цих культур у суспільному житті. Як справедливо зазначають А. Рібаков і Д. Квон, незважаючи на досить істотні недоліки концепції мультикультуралізму (неоднозначність самого терміна, його ідеалістичність, підміна поняття «етнічність» поняттям «культура», підкреслення розбіжностей між носіями різних ідентичностей, що ускладнює їх гармонійне співіснування. Так, політика мультикультуралізму у країнах Європи по відношенню до ісламських груп населення є несприятливою), усе ж таки більшість фахівців вважають, що розумна альтернатива їй поки відсутня. Сьогодні відмовитися від співіснування в умовах культурного плюралізму вже неможливо, адже культурне різноманіття – це різноманіття життєвих стилів, культурних орієнтацій, норм поведінки, тобто всього того, що є визначальною характеристикою постмодерного етапу розвитку суспільства. Звідси актуальною для багатьох країн є необхід-

ність наблизити полікультурний концепт до своєї національної специфіки [6].

В українському суспільстві феномен мультикультуралізму присутній у різних проявах. Для України гострота проблеми національної ідентичності визначається поліетнічністю її населення. Зважаючи на те що, згідно з даними Всеукраїнського перепису населення, на території України проживають представники понад 130 національностей і народностей та кожен із цих представників вважає той чи інший регіон нашої країни своєю батьківщиною, очевидно, що українське суспільство є мультикультурним зі складною структурою ідентифікацій [7]. У цьому контексті *для України мультикультуралізм слід трактувати як засіб збереження гуманітарних цінностей і культурної різноманітності*. Тому досвід формування сучасних цифрових мультикультурних ресурсів є одним з перспективних і для українського суспільства.

Бібліотеки як соціальні інституції у своїй діяльності мають враховувати фактор кроскультурної комунікації. Так, у багатьох країнах світу у вищих навчальних закладах організуються і викладаються для бібліотечних фахівців курси, орієнтовані на ознайомлення студентів (слухачів курсів) з теоретичними та практичними аспектами обслуговування різних соціальних груп у контексті мультикультурної освіти [8].

Визнання в Австралії, Канаді та США мультикультуралізму (полікультуралізму) як одного з провідних факторів державної політики, відповідно, вплинуло на формування інформаційних ресурсів документних установ культури (бібліотек, архівів, музеїв). У кожній країні ця політика була організована централізовано, що дало можливість створити єдиний культурний ресурс, були визначені установи, що брали на себе керування цими процесами, вони пройшли етап підготовки, експериментальну стадію, розроблення стратегії, яка постійно корелювалася, і, нарешті, її впровадження.

Сполучені Штати Америки. Бібліотека Конгресу (далі – БК) зберігає своє лідерство в бібліотечній системі країни і в цифровому столітті. БК очолює та курує виконання робіт сучасних цифрових проєктів і програм загальнонаціонального значення. Один з унікальних проєктів, здійснюваних з ініціативи й під керівництвом Бібліотеки Конгресу, – це Програма створення Національної електронної бібліотеки (*National Digital Library, NDL*) [9]. Проєкту NDL передував п'ятирічний (1990–1994 рр.)

пілотний проект під назвою «Пам'ять Америки» (*American Memory*) [10], у рамках якого проводилося експериментальне оцифрування деяких зібрань історичних документів, аудіо- і відеозаписів, фотографій та інших матеріалів з фондів БК, складових пам'яті нації. У 1992–1993 рр. оцифровані документи в записах на компакт-дисках і відеодисках розповсюджувалися в навчальних закладах і бібліотеках, вибраних для участі в проекті.

Результати опитування учасників проекту, проведеного на стадії його завершення, продемонстрували зацікавленість у електронних історичних джерелах не тільки представників вищих навчальних закладів і публічних бібліотек, а й, особливо, викладачів та учнів середніх шкіл. Однак розповсюдження оцифрованих матеріалів на компакт-дисках було неефективним і дуже дорогим. Після 1994 р. з'явилася можливість використовувати нові технології доставки електронних документів і доступу до них, надані Інтернетом. Проект «Пам'ять Америки» отримав подальший розвиток, але вже в іншому статусі – як «флагманський проект» (*the flagship project*) Національної цифрової бібліотеки, програма створення якої була затверджена Конгресом США в 1994 р.

Від самого початку передбачалося спільне фінансування цієї програми – із державних і приватних джерел. Завдяки партнерству з корпорацією Ameritech, що надала грант у розмірі 2 млн дол., БК провела загальнонаціональний трирічний конкурс (1996–1998 рр.), за підсумками якого 36 організацій з усієї країни отримали фінансову підтримку для оцифрування своїх цінних колекцій і розміщення їх на сайті БК «Пам'ять Америки». Проведення конкурсу заохотило до участі в програмі NDL публічні, наукові й академічні бібліотеки, музеї, історичні товариства та архівні установи США. У результаті цього конкурсного проекту було створено 23 цифрові колекції, які доповнили масив оцифрованих документів «Пам'ять Америки» з фондів Бібліотеки Конгресу [11].

Програма Національної цифрової бібліотеки, що реалізується БК у співпраці з іншими установами країни, дала можливість надати безкоштовний і відкритий доступ через Інтернет до численних найцінніших та цікавих документів американської історії й культури школам і бібліотекам, ученим, викладачам та студентам, усім жителям США. Істотне доповнення NDL до свого 200-річного ювілею Бібліотека

Конгресу розглядала як «подарунок нації» (до 2000 р. було оцифровано понад 5 млн назв з фондів БК і її партнерів). Серед них найрізноманітніші матеріали – від особистих документів президентів США і фотографій часів Громадянської війни до матеріалів рухів на захист виборчих прав жінок та цивільних прав, ранніх фільмів Т. Едісона, нотних видань і перших бейсбольних карток. Національна цифрова бібліотека й далі поповнюватиметься цінними матеріалами з історії та культури США, виконуючи тим самим невід’ємну частину місії Бібліотеки Конгресу «з накопичення і збереження універсального зібрання знань і творчої спадщини для майбутніх поколінь».

Але проєкт NDL мав і подальший розвиток. Було проаналізовано процеси глобалізації у світі, що також характеризувалися мультикультурністю та тенденцією розширення культурного простору – інтеграцією різних культур планети, впливом інших традицій, інших національних і релігійних особливостей. Ці тенденції знайшли своє втілення в глобальному цифровому проєкті Бібліотеки Конгресу США «Світова цифрова бібліотека» (*World Digital Library, WDL*) [12].

Спеціально створений веб-сайт Світової цифрової бібліотеки мав на меті сприяння дослідженню і вивченню світових історичних цінностей з різних країн. WDL надала безкоштовний інтернет-доступ у багатомовному форматі до матеріалів, що репрезентують культури різних країн світу. Цей проєкт активно розвивається й сьогодні. Критеріями відбору змісту для WDL є джерела, які репрезентують історію людства: найкраще представляють відповідні національні культури; історію та культуру інших країн; окремі пам’ятки й колекції, включені до реєстру «Пам’ять світу». Бібліотека працює на семи мовах (англійська, французька, арабська, китайська, російська, португальська та іспанська), але віртуальні експонати в ній представлені на 40 мовах. Абсолютну більшість становлять оцифровані рукописні та друковані книги, журнали, архівні документи, фотографії, аудіозаписи, кінохроніки тощо. Доступ є не лише вільним, а й зручним. Документи можна дивитися посторінково, збільшувати і зменшувати зображення; деякі об’єкти доступні для скачування у форматах PDF або TIFF. Творці проєкту вважають, що він повинен надавати максимально широкий доступ до культурних набутків різних країн, тому поповнення цього ресурсу постійно триває. Ця цифрова бібліотека є прикладом багатонаціонального ресурсу різних країн світу,

що представляє найкращі зразки культурної спадщини країн і народів світового рівня та таких культур, які мають загрозу зникнення.

Канада. Головною установою Канади, яка формує цифрові ресурси національного масштабу, є Бібліотека та архіви Канади (Library and Archives Canada, LAC) [13]. Основними напрямками оцифрування, започаткованими Бібліотекою та архівами Канади, є оцифрування найбільш цінних національних бібліотечних колекцій і вибіркове оцифрування окремих документів у рамках створення тематичних онлайн-експозицій. Національною бібліотекою Канади започатковано проект «Надійний цифровий репозиторій» (Trusted Digital Repository, TDR), який передбачає інтеграцію та цифрове зберігання всіх цифрових ресурсів, що мають стосунок до збереження документальної спадщини Канади, її уряду та державних установ, надання широкого доступу до накопичених джерел знань. Основу національного цифрового репозиторію Канади становить система стандартів для представлення цифрових об'єктів і їхніх метаданих, єдина для всіх цифрових ресурсів сховища, та спеціалізований модуль розподіленого завантаження цифрових ресурсів через веб-інтерфейс.

Цифрова інформаційна стратегія Канади (Canadian Digital Information Strategy), прийнята у 2007 р., задекларувала, що цифрова інформація та мережеві технології є ключовими факторами економічного зростання і соціального благополуччя у XXI ст. Канада прагнула забезпечити потребу всіх канадців, приватних осіб, учених, дослідників, промисловців, студентів, робітників ґрунтуватися на фундаментальних цінностях канадського народу, таких як білінгвізм, мультикультуралізм, відкритість і справедливість у цифровій сфері. Розроблено скоординований стратегічний підхід, який включає в себе всіх тих, хто займається створенням, збереженням і поширенням цифрової інформації [14].

Результатом здійснення канадської програми оцифрування історико-культурних матеріалів і документів став портал *Canadiana* [15], де коаліція культурних установ і бібліотек надає доступ до своїх колекцій канадської документальної спадщини в цифровому форматі. Завдяки членству в єдиному альянсі, канадські бібліотеки створювали цей ресурс корпоративно, об'єднали гуманітарні та технологічні питання, створили спільний ресурс і онлайн-доступ до цифрових матеріалів. За підтримки основних інститутів пам'яті *Canadiana.org* ідентифікує, каталогізує й оцифровує

документальну спадщину: книги, газети, періодичні видання, зображення, архівні матеріали, а також поєднує їх у спеціалізовані пошукові розвинуті бази даних:

- «*Спадщина*» – архівні колекції документів, у тому числі 60 млн сторінок мікрофільмованих зображень, де відображено хроніки історії Канади, корінних народів і її імміграції від 1600-х років до середини 1900-х років, у тому числі значна увага приділяється генеалогічним матеріалам іммігрантів;

- «*Рання Канада*» є першою великомасштабною онлайн-колекцією перших канадських друкованих видань;

- «*Все про Канаду*» – електронні колекції канадської документальної спадщини багатьох канадських бібліотек, музеїв та архівів, що представляють величезний масив культурологічної інформації.

Сьогодні сформовано інтегрований бібліотечно-архівний інформаційний ресурс «Мультикультурна Канада: наша різноманітна спадщина» [16], яка містить понад 60 колекцій (серед них колекції, присвячені діяльності української діаспори Канади). Підґрунтям цифрового мультикультурного проекту стала переконаність у тому, що культурні групи, які входять до складу Канади, є маловідомими, а їхня історія – малодослідженою. Було проведено значну роботу з оцифрування документів, газет, інтерв'ю, фотографій, пам'яток матеріальної культури народу та окремих етнічних груп, що зберігаються в державних, громадських і приватних колекціях. Дещо ціннішим ресурсом на сайті є енциклопедія народів Канади, доступ до якої здійснюється через алфавітний індекс. Структура статей енциклопедії має рубрики: міграція, прибуття, економічне життя, родина та родинні зв'язки, обшинне життя, культура, освіта, релігійне життя, політика, міжгрупові відносини, технології.

Австралія. Головною установою, що забезпечує формування національного цифрового фонду історико-культурної спадщини Австралії, є Національна бібліотека Австралії (National Library of Australia, NLA) [17]. Цифрові колекції NLA включають у себе оцифровані копії історичних австралійських газет, оцифровані копії усної історії та інших аудіофайлів; фотографії, ноти, карти, книги й рукописи, які належали різним культурам Австралії. Підсумком реалізації цифрових проектів NLA стала пошукова система Trove (<http://trove.nla.gov.au>) [18], яка забезпечує доступ до одиниць збереження, отриманих з понад 1 тис. бібліотек

і культурних установ по всій країні. NLA для формування цифрового контенту встановила контакти з багатьма книгарнями і є відкритою для обговорення умов співпраці з іншими установами. Книжкові магазини відкрили свої бази даних для індексування Trove.

До проекту Національної бібліотеки Австралії також приєдналися архіви й бібліотеки країни. За основну мету австралійський цифровий проект поставив створення фундаментальної частини національної дослідної інфраструктури на основі цифрового доступу до музейних предметів, бібліотечних і архівних документів. У 2016 р. колекції Trove містили інформацію про понад 370 млн од. зб. Величезний розподілений контент цифрової бібліотеки (книги, статті, зображення, історичні газети, карти, музика, архіви й багато іншого, що виражають надзвичайно багату історію австралійської культури). Австралія перша з країн зробила повний цифровий ресурс усієї культурної спадщини, доступний дослідникам, історикам і австралійській спільноті в цілому. Ресурс відвідують понад 70 тис. відвідувачів на добу [19].

Як і для Канади, так і для Австралії одним з важливих завдань стало оцифрування родинної історії австралійців та генеалогічних архівних джерел іммігрантів (*family history and genealogy*), які користуються величезним попитом у наукових дослідників і австралійських родин. Найбагатші фонди архівної генеалогії, представлені у фондах Національної бібліотеки Австралії та Національному архіві Австралії, доступні через мережу Інтернет в онлайн-режимі. Ці австралійські сайти містять зручну систему пошуків – навігатори, алфавітні та хронологічні індекси, оцифровані зображення документів, а також посилання на інші інформативні сайти як в Австралії, так і за кордоном і рекомендації щодо контактів з іншими дослідниками родинної історії [20].

Особливістю Австралії є те, що вона приділила значну увагу врятуванню культури аборигенів, хоча кількість аборигенів становить лише 3% від усього населення Австралії. Від 1962 р., коли корінне населення Австралії вперше отримало право брати участь у виборах Співдружності, було відновлено інтерес до вивчення їхньої спадщини, створено спеціальні інституції, що займаються збиранням свідчень і документальних джерел, пов'язаних з вивченням способу життя, побуту, мистецтва та історії австралійських аборигенів. Значний внесок у дослідження історії аборигенів належить бібліотекам і архівам. Найбільш детально

роль бібліотек і архівів у вивченні корінних народів Австралії досліджена в монографії М. Наката й М. Ленгтон. Вони зазначають, що з різних історичних причин знання про корінні народи Австралії розпорошені по всій країні й дуже часто відповідні документи зберігаються далеко від історичних місць, до яких вони мають стосунок. Тому проведення відповідних студій з життя й побуту австралійських аборигенів тривалий час залишалося складним і трудомістким завданням. Сьогодні частина проблем кумуляції та збереження знань корінних народів Австралії значно активізувалася завдяки широкому розповсюдженню й доступності інформаційно-комунікаційних технологій. Стало можливим у цифровому форматі зберегти усні розповіді, фото- і відеоматеріали, музику, співи й танці. Створено багатоаспектні бази знань аборигенів та інтеграції, розпорошених у різних «установах пам'яті» (бібліотеках, архівах, музеях) документальних джерел [21].

Окрема роль належить Австралійському інституту дослідження аборигенів і жителів островів протоки Торреса (*The Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander Studies, AIATSIS*, <http://www.aiatsis.gov.au>) [22], який зібрав документальні джерела історії цих народів. Науково-дослідні проекти містять напрями розширення розуміння культури корінних народів і суспільства в сучасному й історичному контексті; дослідження ключових факторів, що впливають на здоров'я і благополуччя корінних народів; аналіз участі корінних народів у державній політиці та програмах; розвиток більш глибокого розуміння ставлення корінних народів до раціонального використання земельних і водних ресурсів. AIATSIS зібрав величезну колекцію документів, створив базу даних і цифровий ресурс, який на сьогодні є мультикультурним джерелом історії корінного населення Австралії.

Доступ до колекцій AIATSIS здійснюється через онлайн-каталог інституту засобами унікальної системи Mura©. Колекції інституту поділяються на такі групи: загальний фонд, аудіоматеріали, відеозображення, образотворчі матеріали, артефакти, рукописи, лінгвістичні матеріали, стародруки й рідкісні книги, рекламні інформаційні матеріали (*ephemera collection*): проспекти, буклети, каталоги. Пошукова система Mura© має декілька пошукових профілів: загальний пошук, пошук аудіовізуальних матеріалів (автор, назва, предмет, місце, мовна група), пошук в окремих колекціях (книги, періодичні видання, компакт-диски,

електронні ресурси, довідково-бібліографічні матеріали, веб-ресурси, рукописи), ресурси родинної історії, предметний пошук (іменний покажчик, предметні рубрики, назви періодичних видань тощо), дослідницькі ресурси (публікації, бібліографія, бази даних, лінгвістичні ресурси, історичні назви, родинна історія, пошуковий тезаурус: теми, мови, географія, онлайн-колекції). Отже, в Австралії існує не лише загальнонаціональний ресурс, а й спеціальні наукові та цифрові проекти спадщини аборигенів.

Розвиток цифрових ресурсів в Україні в бібліотеках і архівах почався нещодавно. Його доля значною мірою залежить від державного фінансування й корпоративних проектів, які поки ще не знайшли поширення. Активну позицію займають провідні національні бібліотеки [24], висвітлюється також досвід європейських країн, зокрема інтегрований ресурс «Європеани», та надбання України [25], однак нагальною стає потреба в розробленні і впровадженні загальнодержавного проекту цифрової культурної спадщини.

Висновки. Питання мультикультуралізму сьогодні є одним з найбільш дискусійних у культурології та інших соціальних науках, які впродовж останніх 20 років обґрунтовували, вивчали й аналізували політику мультикультуралізму та його наслідки – як позитивні, так і негативні. Хоча ситуація етнополітики в Україні має специфічний характер, як і в кожній країні, ідея створення цифрової пам'яті є безумовно позитивним результатом світових тенденцій вирішення цього питання. В Україні перспективи загальнонаціонального проекту оцифрування спадщини лише почали вимальовуватися. Прийняття у 2016 р. довгострокової стратегії розвитку культури відкриває можливості для прискорення цього процесу [23].

Світова глобалізація також характеризується мультикультурністю й тенденцією до розширення культурного простору, що відчутно проявилось в цифрових проектах і культурних ресурсах, доступних усім. Щоправда, кожна країна має власну специфіку стосовно пріоритетів, що витікає з особливостей формування національного складу держави.

Провідне значення в цьому процесі мають національні бібліотеки країни, що взяли на себе формування загальнонаціонального і світового ресурсу. Так, у США це Бібліотека Конгресу, яка сьогодні створює Національну електронну бібліотеку, основою якої стала всесвітньо відома програма «Пам'ять Америки», де історія американської нації комплексно

зберігається в численних цифрових колекціях документальної спадщини. Ініціатива Бібліотеки Конгресу проявилася і у створенні Світової цифрової бібліотеки.

Національною бібліотекою Канади розвивається проект «Надійний цифровий репозитарій», фінансований урядом, що передбачає інтеграцію всіх цифрових ресурсів, які мають стосунок до збереження документальної спадщини Канади, її уряду та державних установ, надання широкого доступу до накопичених джерел знань, формування цифрових колекцій, передусім генеалогічної й культури аборигенів.

Цифрові рукописні ресурси історико-культурної інформації, які презентовані на сайті Національної бібліотеки Австралії, були створені під патронатом Ради австралійських державних бібліотек і повинні об'єднати в єдиному просторі історичні матеріали, що сформували австралійську націю.

Специфіка цифрового ресурсу Канади й Австралії пов'язана з міцною складовою імміграційних джерел, наявністю різних національних складників – як корінного населення, так і переселенців, які визначили мультикультурність цих країн, формування окремих колекцій спадщини корінних народів.

Особливістю формування інтегрованих цифрових ресурсів культури є спільність платформ і міжнародних стандартів, що забезпечують сумісність інформацій, зберігання та вільний доступ до цифрового ресурсу бібліотечної й архівної культурної документальної спадщини в загальнонаціональному ресурсі. Ці проекти й ресурси створюються на корпоративних засадах державних, громадських і приватних бібліотек, архівів, музеїв, розкривають склад та зміст різновидових документів, у тому числі аудіовізуальних, що дає змогу мати об'єктивний зміст і вільний доступ до ідентичних копій джерел національної спадщини всіх культур, зберегти її в цифровій формі та збагачувати розвиток держави в цілому.

Література

1. *Стоян П. Ф.* Архівні електронні ресурси Канади і Австралії: досвід створення та корпоративної інтеграції (70-ті рр. XX–10-ті рр. XXI ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 27.00.02 / П. Ф. Стоян ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – 17 с.

2. *Левченко Л.* Архіви і архівна справа Сполучених Штатів Америки: історія та організація : [монографія] / Лариса Левченко. – Миколаїв : Ліон, 2013.

3. *Кочеткова А. В.* Цифрові бібліотеки як ознака XXI ст. [Електронний ресурс] / А. В. Кочеткова. – Режим доступу: www.uipv.org/atachs/statti2009/2009/53.doc. – Назва з екрана.

4. *Хрящевська Л. М.* Стратегія етнонаціонального розвитку незалежної України [Електронний ресурс] / Л. М. Хрящевська // Культурологічний вісн. – 2014. – Вип. 32. – С. 48–53. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kultv_2014_32_12. – Назва з екрана.

5. *Колодій А.* Американська доктрина мультикультуралізму і етнонаціональний розвиток України / Антоніна Колодій // Агора. Вип. 6: Україна і США: взаємодія у галузі політики, економіки, культури і науки. – 2008. – С. 5–14.

6. *Рыбаков А. В.* Мультикультурализм как социальная теория и политическая практика / А. В. Рыбаков, Д. А. Квон // Власть. – 2016. – № 6. – С. 64–70.

7. *Степико М. Т.* Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія / [М. Т. Степико] ; Нац. ін-т стратег. дослідж. – Київ : НІСД, 2011. – 334 с.

8. *Tumuhairwe G. K.* Analysis of Library and Information Science/ Studies (LIS) education today: the inclusion of indigenous knowledge and multicultural issues in LIS Curriculum / G. K. Tumuhairwe // IFLA World Library and Information Congress, Singapore. – 2013. – С. 17–23.

9. National Digital Library Program [Electronic resource] // Libr. of Congr. – Mode of access: <https://memory.loc.gov/ammem/dli2/html/lcndlpl.html>. – Title from the screen.

10. American Memory from the Library of Congress [Electronic resource]. – Mode of access: <http://memory.loc.gov/ammem/index.html>. – Title from the screen.

11. *Lamolinar G.* The national digital library and the library's electronic resources / Guy Lamolinar // Encyclopedia of the Library of Congress: for congress, the nation and the world. – Washington : Libr. of Congr. ; Lanham : Bernan Press, 2004. – pp. 53–56.

12. World Digital Library [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.wdl.org>. – Title from the screen.

13. Library and Archives Canada [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.collectionscanada.gc.ca>. – Title from the screen.

14. Canadian Digital Information Strategy [Electronic resource] / Library and Archives Canada. – 2007. – 62 p. – Mode of access: <http://www.lac-bac.gc.ca/obj/012033/f2/012033-1000-e.pdf>. – Title from the screen.

15. Canadiana [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.canadiana.ca>. – Title from the screen.

16. Multicultural Canada [Electronic resource]. – Mode of access: <http://multiculturalcanada.ca>. – Title from the screen.

17. National Library of Australia [Electronic resources]. – Mode of access: www.nla.gov.au. – Title from the screen.

18. Trove [Electronic resource] / National Library of Australia. – Mode of access: <http://trove.nla.gov.au>. – Title from the screen.

19. Trove in Draft 2016 National Research Infrastructure Roadmap [Electronic resource] // Australian Library and Information Association. – Mode of access: <https://www.alia.org.au/news/14943/trove-draft-2016-national-research-infrastructure-roadmap>. – Title from the screen.

20. Australian family history and genealogy selected websites [Electronic resource] // National Library of Australia. – Mode of access: <http://www.nla.gov.au/family-history/genealogy-selected-websites>. – Title from the screen.

21. Australian indigenous knowledge and libraries / Edited By Martin Nakata and Marcia Langton. – Sydney : UTS Press, 2007. – 179 p.

22. The Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander Studies (AIATSIS) [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.aiatsis.gov.au/library/family_history_tracing. – Title from the screen.

23. Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ : Розпорядження КМУ від 1 лютого 2016 р. № 119-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248862610>. – Назва з екрана.

24. Лобузіна К. В. Проблеми створення комплексних цифрових ресурсів історико-культурної та наукової спадщини / К. В. Лобузіна // Спец. іст. дисципліни: питання теорії та методики : зб. наук. пр. – 2012. – Число 21: Електронні ресурси історичної науки. – С. 121–129.

25. Лобузіна І. Цифрові бібліотечні проекти: технологічні рішення та управління життєвим циклом колекцій : монографія / Іван Лобузіна ;

відп. ред. В. А. Широков ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – 216 с.

References

1. Stoian, P. F. (2013). Arkhivni elektronni resursy Kanady i Avstralii: dosvid stvorennia ta korporatyvnoi intehratsii (70-ti rr. XX – 10-ti rr. XXI st.) [Archival electronic resources of Canada and Australia: experience of creation and corporative integration (the 70 s of the 20 th cent. – the 10 s of the 21 st cent.]. V. Vernadsky National Library of Ukraine, Kyiv [in Ukrainian].
2. Levchenko, L. (2013). Arkhivy i arkhivna sprava Spoluchenykh Shtativ Ameryky: istoriia ta orhanizatsiia [Archives and Archival Affairs of the United States of America: history and organization. Mykolaiv : Ilion [in Ukrainian].
3. Kochetkova, A. V. (2009). Tsyfrovi biblioteky yak oznaka XXI stolittia [Digital libraries as a mark of the 21 st century]. Retrieved from www.uipv.org/atachs/statti2009/2009/53.doc [in Ukrainian].
4. Khriashchevska, L. M. (2014). Stratehiia etnonatsionalnoho rozvytku nezaleznoi Ukrainy [Strategy of ethno-national development of independent Ukraine]. *Kulturolohichnyi visnyk – Cultural Studies Herald*, issue 32, pp. 48–53. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kultv_2014_32_12 [in Ukrainian].
5. Kolodii, A. (2008). Amerykanska doktryna multykulturalizmu i etnonatsionalnyi rozvytok Ukrainy [American doctrine of multiculturalism and ethno-national development of Ukraine]. *Ahora – Agora*, issue 6: *Ukraina i SSHA: vzaiemodiia u haluzi polityky, ekonomiky, kultury i nauky – Ukraine and USA: Cooperation in the Areas of Politics, Economy, Culture and Science*], pp. 5–14 [in Ukrainian].
6. Rybakov, A. V., Kvon, D. A. (2016). Multykulturalizm kak sotcialnaia teoriia i politicheskaia praktika [Multiculturalism as a social theory and political practice]. *Vlast – Power*, no. 6, pp. 64–70 [in Russian].
7. Stepyko, M. T. (2011). *Ukrainska identychnist: fenomen i zasady formuvannia [Ukrainian identity: phenomenon and principles of formation]*. Kyiv: National Institute of Strategic Studies [in Ukrainian].
8. Tumuhairwe, G. K. (2013). Analysis of Library and Information Science/ Studies (LIS) education today: the inclusion of indigenous knowledge and multicultural issues in LIS Curriculum. *IFLA World Library and Information Congress*, pp. 17–23. Singapore [in English].

9. National Digital Library Program. *Library of Congress*. Retrieved from <https://memory.loc.gov/ammem/dli2/html/lcndlp.html> [in English].
10. American Memory from the Library of Congress. Retrieved from <http://memory.loc.gov/ammem/index.html> [in English].
11. Lamolinara, G. (2004). The national digital library and the library's electronic resources. *Encyclopedia of the Library of Congress: for congress, the nation and the world*, pp. 53–56. Washington: Library of Congress, Lanham: Bernan Press [in English].
12. World Digital Library. Retrieved from <http://www.wdl.org> [in English].
13. Library and Archives Canada. Retrieved from <http://www.collections-canada.gc.ca> [in English].
14. Canadian Digital Information Strategy. (2007). *Library and Archives Canada*. Retrieved from <http://www.lac-bac.gc.ca/obj/012033/f2/012033-1000-e.pdf> [in English].
15. Canadiana. Retrieved from <http://www.canadiana.ca> [in English].
16. Multicultural Canada. Retrieved from <http://multiculturalcanada.ca> [in English].
17. National Library of Australia. Retrieved from www.nla.gov.au [in English].
18. Trove. *National Library of Australia*. Retrieved from <http://trove.nla.gov.au> [in English].
19. Trove in Draft 2016 National Research Infrastructure Roadmap. *Australian Library and Information Association*. Retrieved from <https://www.alia.org.au/news/14943/trove-draft-2016-national-research-infrastructure-roadmap> [in English].
20. Australian family history and genealogy selected websites. National Library of Australia. Retrieved from <http://www.nla.gov.au/family-history/genealogy-selected-websites> [in English].
21. Australian indigenous knowledge and libraries. (2007). M. Nakata and M. Langton (Ed.). Sydney: UTSePress [in English].
22. The Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander Studies (AIATSIS). Retrieved from http://www.aiatsis.gov.au/library/family_history_tracing [in English].
23. Rozporiadzhennia KМУ vid 1 liutoho 2016 r. № 119-r «Pro skhvalennia Dovhostrokovoi stratehii rozvytku ukrainskoi kultury – stratehii reform» [Order of Cabinet of Ministers of Ukraine on February 1, 2016 № 119 «On approval

of the long-term strategy Ukrainian culture – reform strategy»]. Retrieved from <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248862610> [in Ukrainian].

24. Lobuzina, K. V. (2012). Problemy stvorennia kompleksnykh tsyfrovyykh resursiv istoriko-kulturnoi ta naukovoï spadshchyny [Problems of creation of complex digital resources of historical-cultural and scientific heritage]. *Spetsialni istorichni dystsypliny: pytannia teorii ta metodyky: zbirnyk naukovykh prats – Special Historical Disciplines: Issues of Theory and Practice: Collection of Scientific Works*, no. 21. *Elektronni resursy istorichnoi nauky [Electronic resources of historical science]*, pp. 121–129 [in Ukrainian].

25. Lobuzin, I. (2016). Tsyfrovî bibliotechni proekty: tekhnolohichni rishennia ta upravlinnia zhyttievym tsyklom kolektsii [Digital librarian projects: technological solutions and management of a collection's life cycle]. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 08.05.2017.

Oleh Rybachok,

Ph.D. Student., V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Multicultural Digital Resources of the USA, Canada and Australia

The article is devoted to the work of main libraries of the USA, Canada and Australia in the field of integrated digital multicultural resources creation, and their importance for the development of culture and science of these countries and nations.

Main features of projects, digital collections and sources including books, archival documents, manuscripts, maps, audio and video materials and the like are covered in the article. The success of projects is guaranteed by the corporate efforts of various institutions, public organizations and individuals in financing and implementing common technologies, methods, and standards. This provides for a wide range of opportunities speeding up information exchange and attracting network users around the world.

Keywords: multinational digital libraries, digital collections, multicultural resources.

Олег Рыбачок,

аспирант, Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Мультикультурные цифровые ресурсы США, Канады и Австралии

Статья посвящена деятельности основных библиотек США, Канады и Австралии в области создания интегрированных цифровых мультикультурных ресурсов. Раскрываются основные особенности проектов, специфика цифровых коллекций и состава источников: книги, архивные документы, рукописи, карты, аудио-, видеоматериалы и т. д. Успех проектов гарантирован совместными усилиями разных учреждений, общественных организаций и частных лиц в области финансирования и внедрения единых технологий и стандартов. Это дало широкие возможности для ускорения обмена информацией и расширения сетевых пользователей.

Ключевые слова: мультинациональные цифровые библиотеки, цифровые коллекции, мультикультурные ресурсы.